ASOCIACE OBČANSKÝCH PORADEN

Informační zpráva za měsíc listopad 2013

Obsah zprávy

I. Judikatura

1) Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 8 Tz 22/2013, ze dne 25.9.2013 ……...
Vazba a peněžitá záruka ……... [str. 2 až 5]

2) Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 21 Cdo 3693/2012, ze dne 4.9.2013
Výpověď z pracovního poměru …….. [str. 5 až 9]

II. K judikatuře

Podrobnější informace k materiálům z části I této zprávy ……..….. ……..…..... [str. 2 až 9]

III. K některým vybraným otázkám

1) K otázce sjednání délky promlčecí lhůty ve smyslu § 630 NOZ[1)]...…… .... [str. 9 až 12]

2) K otázce rozhodovací praxe střídavé výchovy při vzdálenosti bydlišť ….....… [str. 12 až 15]

IV. Články a názory

1) Propadná zástava v NOZ ……..……. [str. 15 až 18]

2) Změny právní úpravy smluvní pokuty v NOZ ……..…… [str. 18 až 20]

V. Nové právní předpisy

Listopad 2013 (od částky 134 do částky 150 29.11.) ……..……...…...……. [str.21 až 23]

Asociace občanských poraden, o.s.
Sabinova 287/3, 130 00 Praha 3
IČO 65998642
Tel: 284 019 220
Email: aop@obcanskeporadny.cz
www.obcanskeporadny.cz

ASOCIACE OBČANSKÝCH PORADEN

I.

Judikatura

1) Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 8 Tz 22/2013, ze dne 25.9.2013
Vazba a peněžitá záruka

2)) Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 21 Cdo 3693/2012, ze dne 4.9.2013
Výpověď z pracovního poměru

II.

K judikatuře

1) Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 8 Tz 22/2013, ze dne 25.9.2013
Vazba a peněžitá záruka

V tomto případě Nejvyšší soud ČR rozhodoval na základě stížnosti pro porušení zákona podanou ministrem spravedlnosti České republiky ve prospěch obviněného a to proti usnesení Vrchního soudu v Olomouci.

Ministr spravedlnosti v tomto mimořádném opravném prostředku poukázal na to, že rozsudkem Krajského soudu v Ostravě – pobočky v Olomouci byl **obviněný zproštěn** obžaloby Krajského státního zastupitelství v Ostravě – pobočky v Olomouci pro trestný čin zneužívání informací v obchodním styku a trestný čin podvodu Tento zprošťující rozsudek byl potvrzen usnesením Vrchního soudu v Olomouci Následně soudy rozhodovaly o obviněným složené peněžité záruce. Nejprve Krajský soud v Ostravě – pobočka v Olomouci tuto záruku zrušil. S tímto rozhodnutím se však neztotožnil stížnostní soud, a který opakovaně usnesení soudu prvního stupně zrušil a to naposledy usnesením (proti němuž nyní stížnost pro porušení zákona směřovala) sám rozhodl, že peněžitá záruka složená obviněným připadá státu.

Ministr spravedlnosti považoval uvedené rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci o připadnutí peněžité záruky státu za nesprávné. Zdůraznil, že peněžitá záruka je institutem trestněprávního procesu, jenž slouží k nahrazení vazby a ponechání obviněného na svobodě, či k jeho propuštění z vazby na svobodu. Z tohoto titulu je peněžitá záruka nerozlučně spojena s vazbou a nemůže působit samostatně bez propojení s vazbou jako prostředkem sloužícím k zajištění osoby obviněného pro účely trestního řízení. Proto, není-li vazba pro zákonné překážky možná, nelze uplatnit prostředek sloužící k jejímu nahrazení, tj. slib obviněného a peněžitou záruku, neboť není možné nahrazovat to, co již fakticky neexistuje.

Opíral se o názor vyslovený Nejvyšším soudem v rozhodnutí z r. 2003 obsahující jeho právní názor, že instituty, jimiž je možno vazbu obviněného nahradit (záruka, dohled, předběžné opatření, slib nebo peněžitá záruka) jsou vždy neoddělitelně spjaty s existencí konkrétních vazebních důvodů“. Jestliže v nyní napadené trestní věci soud rozhodoval o peněžité záruce až po právní moci zprošťujícího rozsudku, bylo to v době, kdy již netrval žádný důvod vazby a další vazba obviněného byla v této věci vyloučena. Z těchto důvodů soud měl mít na zřeteli, že obviněný byl v plném rozsahu pravomocně zproštěn obžaloby a nebylo již rozhodné, zda svým přístupem v předchozím řízení zavdal příčinu k rozhodnutí o tom, že peněžitá záruka připadá státu, pokud následně důvod, resp. samotná možnost vazby zanikla. Ministr spravedlnosti zdůraznil, že v případě, že obviněného již s ohledem na procesní stav věci vůbec není možné vzít do vazby, nelze, než peněžitou záruku zrušit a vrátit složiteli.

Věc byla řešena podle tr. ř. ve znění účinném do 31. 12. 2007.

Vzhledem k tomu, že stížnost pro porušení zákona směřuje proti usnesení, jímž bylo Vrchním soudem v Olomouci rozhodnuto o připadnutí peněžité záruky státu, bylo nutné z obsahu spisu nejprve konstatovat, že obviněný byl v projednávané věci vzat do vazby usnesením Okresního soudu v Olomouci v červnu 2001. Krajský soud v Ostravě – pobočka v Olomouci usnesením z ledna 2002 rozhodl, že se tento obviněný propouští z vazby za současného přijetí peněžité záruky ve výši 10.000.000,- Kč složené na účet Krajského soudu v Ostravě a přijatého slibu obviněného. V rámci tohoto slibu obviněnému uložil, aby se po dobu trestního řízení zdržoval a přebíral poštu v místě bydliště v České republice a v případě zamýšlené služební cesty mimo území České republiky si vždy, po dobu trestního řízení, vyžádal předchozí souhlas podepsaného soudu.

Obviněnému byl udělen souhlas s opuštěním republiky. Při poledním výjezdu mimo republiku obviněný sdělil, že mu byly ukradeny cestovní doklady, a proto oznámil soudu, že se bez pasu a víza nemůže do republiky vrátit. Ve věci bylo nařízeno hlavní líčení, které bylo z důvodu nepřítomnosti obviněného odročeno. Obviněný se nedostavil, a ani později se již do České republiky nevrátil. Krajský soud obviněného vyzval k účasti na hlavním líčení s upozorněním, že jeho chování lze považovat za obstrukční, a tudíž v rozporu s jeho písemným slibem, za což mu hrozí propadnutí složené kauce Současně krajský soud obviněného opět důrazně upozornil na možné následky nedostavení se k tomuto hlavnímu líčení, zejména na možnost vést proti němu řízení proti uprchlému a možnost rozhodnutí o propadnutí peněžité záruky

Krajský soud v Ostravě – pobočka v Olomouci rozhodl, že se bude proti obviněnému konat řízení proti uprchlému a to v březnu 2006. V říjnu 2006 Krajský soud v Ostravě – pobočka v Olomouci vynesl rozsudek, jímž obviněného v plném rozsahu zprostil obžaloby a který v červnu 2007 nabyl právní moci.

V srpnu 2007 obviněný podal žádost o vrácení peněžité záruky. Krajský soud v Ostravě – pobočka v Olomouci žádosti vyhověl a peněžitou záruku zrušil Vrchní soud v Olomouci na podkladě stížnosti státního zástupce toto rozhodnutí soudu prvního stupně týkající se obviněného zrušil a soudu prvního stupně přikázal, aby o věci znovu jednal a rozhodl. Ten opět rozhodl, že se peněžitá záruka zrušuje. Vrchní soud v Olomouci z podnětu stížnosti státního zástupce toto rozhodnutí soudu prvního stupně usnesením v prosinci. 2007, zrušil a nově rozhodl tak, že peněžitá záruka obviněného připadá státu.

Na základě uvedených skutečností je zřejmé, že stížností pro porušení zákona ministr spravedlnosti brojil proti tomu, že odvolací soud napadeným usnesením rozhodl o propadnutí peněžité záruky státu v době, kdy již byl obviněný zproštěn obžaloby.

Podle ustanovení § 73a odst. 3 tr. ř. soud rozhodne, že peněžitá záruka připadá státu, jestliže obviněný; a) uprchne, skrývá se nebo neoznámí změnu svého pobytu, a znemožní tak doručení předvolání nebo jiné písemnosti soudu, státního zástupce nebo policejního orgánu; b) zaviněně se nedostaví na předvolání k úkonu trestního řízení, jehož provedení je bez jeho přítomnosti vyloučeno; c) opakuje trestnou činnost nebo se pokusí dokonat trestný čin, který dříve nedokonal nebo který připravoval nebo kterým hrozil, nebo d) se vyhýbá výkonu uloženého trestu odnětí svobody nebo peněžitého trestu nebo výkonu náhradního trestu odnětí svobody za peněžitý trest.

Peněžitá záruka, tím, že je-li dán důvod vazby uvedený v § 67 písm. a) nebo c) tr. ř., (*Obviněný smí být vzat do vazby jen tehdy, jestliže z jeho jednání nebo dalších konkrétních skutečností vyplývá důvodná obava,*
a) *že uprchne nebo se bude skrývat, aby se tak trestnímu stíhání nebo trestu vyhnul, zejména nelze-li jeho totožnost hned zjistit, nemá-li stálé bydliště anebo hrozí-li mu vysoký trest,*
c) *že bude opakovat trestnou činnost, pro niž je stíhán, dokoná trestný čin, o který se pokusil, nebo vykoná trestný čin, který připravoval nebo kterým hrozil,*) může orgán rozhodující o vazbě ponechat obviněného na svobodě nebo ho propustit na svobodu též tehdy, jestliže přijme složenou peněžitou záruku, jejíž výši určil, představuje opatření, kterým lze nahradit vazbu. **Je proto neoddělitelně spjata s trváním vazebních důvodů podmíněných stanovenou maximální délkou vazby. Právě proto, že se jedná o alternativní zajišťovací instrument, kterým má být zajištěna dostupnost a dosažitelnost obviněného pro orgány činné v trestním řízení, aniž by současně musel být obviněný fyzicky omezen na svobodě vazbou, je nutné posuzovat možnost použití peněžité záruky především s ohledem na to, zda v době, kdy je o ní rozhodováno, trvají důvody vazby.**

S ohledem na skutečnosti, které byly zjištěny v projednávané věci, v níž o peněžité záruce rozhodovaly soudy **až poté,** co byl obviněný na základě pravomocného rozsudku Krajského soudu v Ostravě – pobočka v Olomouci zproštěn obžaloby, a je tedy nepochybné, že tímto

dnem již pominuly v projednávané věci důvody vazby. Bylo proto nutné v této souvislosti o peněžité záruce rozhodnout tak, že měla být zrušena.

Právní věta : *Zaniknou-li důvody vazby, nelze peněžitou záruku přijmout a v případě, že již přijata byla a vazební důvody zanikly až poté, nelze již rozhodnout o jejím propadnutí státu, a to ani v případě, že obviněný v předchozích stadiích trestního řízení naplnil některý z důvodů, pro něž bylo tehdy možné rozhodnout, že připadá státu.*

Celý text judikátu lze nalézt na
http://www.epravo.cz/top/soudni-rozhodnuti/vazba-a-penezita-zaruka-92971.html
(náhled 20.11. 2013)

2) Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 21 Cdo 3693/2012, ze dne 4.9.2013
Výpověď z pracovního poměru

Tento judikát reaguje na skutečnost, že i v pracovněprávních úkonech a pracovněprávní agendě lze používat moderní elektronické prostředky komunikace a stanovuje pro budoucí rozhodování v těchto věcech nižšími soudy pravidla jejich náležitostí, mezi něž patří obligatorně podpis.

V projednávaném případě byla řešena právní věc žalobce jako zaměstnance proti žalované České republice – Kanceláři Poslanecké sněmovny jako zaměstnavateli o neplatnost výpovědi z pracovního poměru.

Dopisem žalovaná sdělila žalobci, že mu dává výpověď z pracovního poměru podle ustanovení § 52 písm. g) zákoníku práce (*jsou-li u zaměstnance dány důvody, pro které by s ním zaměstnavatel mohl okamžitě zrušit pracovní poměr, nebo pro závažné porušení povinnosti vyplývající z právních předpisů vztahujících se k zaměstnancem vykonávané práci; pro soustavné méně závažné porušování povinnosti vyplývající z právních předpisů vztahujících se k vykonávané práci je možné dát zaměstnanci výpověď, jestliže byl v době posledních 6 měsíců v souvislosti s porušením povinnosti vyplývající z právních předpisů vztahujících se k vykonávané práci písemně upozorněn na možnost výpovědi.*). Výpověď žalovaná odůvodnila tím, že se neustále opakují a stupňují nedostatky v práci žalobce, že žalobce byl dopisem upozorněn na nízkou kvalitu práce, na nedodržování termínů při odevzdávání práce a na porušování pravidel při odevzdávání prací a že byl opět podrobně upozorněn na nedostatky ve své práci. Opětovně byl žalobce písemně – **e-mailem** - upozorněn, že stále neodevzdal žádané práce a studie a že nedostatky v jeho práci mohou vést k výpovědi z pracovního poměru.

Žalobce se domáhal, aby bylo určeno, že uvedená výpověď z pracovního poměru je neplatná. Žalobu zdůvodnil zejména tím, že svou práci považuje za bezvadnou a vysoce profesionální, že opustil pracoviště, aby poté, co se mu po hádce s jeho přímým nadřízeným přitížilo a on musel vyhledat lékařskou pomoc, a že práci odevzdával v dohodnutých termínech.

Obvodní soud rozsudkem určil, že výpověď z pracovního poměru je neplatná. Své rozhodnutí m. j. odůvodnil tím, že žalovaná se o porušení pracovních povinností žalobce dověděla nejpozději dne 20. 1. 2011 a tak nedodržela dvouměsíční prekluzivní lhůtu pro rozvázání pracovního poměru zaměstnavatelem z důvodu porušení pracovních povinností zaměstnance uvedenou v ustanovení § 58 odst. 1 zákoníku práce (*Pro porušení povinnosti vyplývající z právních předpisů vztahujících se k vykonávané práci nebo z důvodu, pro který je možné okamžitě zrušit pracovní poměr, může dát zaměstnavatel zaměstnanci výpověď nebo s ním okamžitě zrušit pracovní poměr pouze do 2 měsíců ode dne, kdy se o důvodu k výpovědi nebo k okamžitému zrušení pracovního poměru dověděl, a pro porušení povinnosti vyplývající z pracovního poměru v cizině do 2 měsíců po jeho návratu z ciziny, nejpozději však vždy do 1 roku ode dne, kdy důvod k výpovědi nebo k okamžitému zrušení pracovního poměru vznikl*.), neboť výpověď z pracovního poměru doručila žalobci teprve dne 28. 3. 2011.

Žalovaná se do rozhodnutí nalézacího soudu odvolala. Odvolací soud potvrdil rozsudek soudu prvního stupně. Dospěl k závěru, že žalobce se m. j. dopouštěl soustavného méně závažného porušování povinností zaměstnance a porušoval pravidla při odevzdávání práce a že nedodržoval termíny stanovené pro odevzdání prací. Protože však žalovaná ve výpovědi neuvedla další konkrétní porušení pracovních povinností méně závažné intenzity, jehož by se žalobce dopustil poté, co byl upozorněn na porušování svých povinností , nebyla podle názoru odvolacího soudu naplněna skutková podstata uplatněného výpovědního důvodu, a lhůty pro rozvázání pracovního poměru výpovědí podle ustanovení § 52 písm. g) zákoníku práce, stanovené v ustanovení § 58 odst. 1 zákoníku práce, proto vůbec nezačaly běžet. Odvolací soud shledal, **že výpověď je neplatná též z toho důvodu, že písemné upozornění na možnost výpovědi, které je hmotněprávní podmínkou pro výpověď z důvodu soustavného méně závažného porušování pracovních povinností zaměstnance, nebylo žalobci doručeno do vlastních rukou, nýbrž - v rozporu s ustanovením § 335 zákoníku práce - „prostým e-mailem“.**

Žalovaná podala do rozhodnutí odvolacího soudu dovolání. V něm namítala, že písemné upozornění zaměstnance na možnost výpovědi podle ustanovení § 52 písm. g) zákoníku práce není nutno doručit zaměstnanci do vlastních rukou, neboť nejde o takový projev vůle, s nímž by právní předpisy spojovaly vznik, změnu nebo zánik práv a povinností účastníků pracovněprávního vztahu, a že žádné ustanovení zákoníku práce nevylučuje, aby zaměstnanec byl na možnost výpovědi upozorněn prostým e-mailem. Považuje za podstatné, že upozornění na možnost výpovědi bylo žalobci doručeno, že žalobce se s ním nesporně seznámil a že na ně také reagoval.

Ve spisu je zadokumentováno, že z hlediska skutkového stavu věci bylo v projednávané věci mimo jiné zjištěno, že dopisem ve formě e-mailu, zaslaného žalobci prostřednictvím sítě elektronických komunikací (tzv. „e-mailem“ **bez elektronického podpisu**) upozornila žalobce jeho nadřízená., že dosud nesplnil některé úkoly. Současně jej upozornila na možnost výpovědi z pracovního poměru pro neplnění pracovních povinností. Dopisem s výpovědí, který žalobce téhož dne odmítl od žalované převzít, žalovaná sdělila žalobci, že mu dává výpověď z pracovního poměru podle ustanovení § 52 písm. g) zákoníku práce, protože se neustále opakují a stupňují nedostatky v jeho práci, i když byl na ně písemně upozorněn.

Za tohoto skutkového stavu bylo pro rozhodnutí věci mimo jiné významné **vyřešení právní otázky, zda písemné upozornění zaměstnance na možnost výpovědi pro soustavné méně závažné porušování povinnosti** vyplývající z právních předpisů vztahujících se k vykonávané práci podle ustanovení § 52 písm. g) zákoníku práce **musí být zaměstnanci doručeno do vlastních rukou.** Protože tato právní otázka dosud nebyla dovolacím soudem vyřešena, představuje napadený rozsudek odvolacího soudu rozhodnutí, které má ve věci samé po právní stránce zásadní význam.

Dodržování povinností vyplývajících z právních předpisů vztahujících se k zaměstnancem vykonávané práci patří k základním povinnostem zaměstnance vyplývajícím z pracovního poměru a spočívá v plnění povinností, které jsou stanoveny právními předpisy, pracovním řádem nebo jiným vnitřním předpisem zaměstnavatele, pracovní nebo jinou smlouvou nebo pokynem nadřízeného vedoucího zaměstnance. Má-li být porušení povinnosti vyplývající z právních předpisů vztahujících se k zaměstnancem vykonávané práci právně postižitelné jako důvod k rozvázání pracovního poměru ze strany zaměstnavatele, **musí být porušení pracovní povinnosti zaměstnancem zaviněno (alespoň z nedbalosti) a musí dosahovat určitý stupeň intenzity.**

Zákoník práce rozlišuje mezi porušením pracovní povinnosti **zvlášť hrubým způsobem, závažným porušením pracovní povinnosti** a **méně závažným porušením pracovní povinnosti**. Nižší stupeň intenzity porušení pracovní povinnosti než je méně závažné porušení zákoník práce neupravuje. Porušení pracovní povinnosti nejvyšší intenzity (zvlášť hrubým způsobem) je důvodem k okamžitému zrušení pracovního poměru nebo k výpovědi z pracovního poměru. Závažné porušení pracovní povinnosti je důvodem výpovědi z pracovního poměru Méně závažná porušení pracovní povinnosti jsou důvodem k výpovědi z pracovního poměru jen tehdy, jde-li o soustavné zaviněné porušování zaměstnancových povinností vztahujících se k jím vykonávané práci a byl-li zaměstnanec v době posledních šesti měsíců v souvislosti s porušením pracovní povinnosti písemně upozorněn na možnost výpovědi. O soustavné méně závažné porušování pracovní povinnosti se jedná tehdy, dopustil-li se zaměstnanec nejméně tří porušení pracovní kázně, která nedosahují intenzity zvlášť hrubého nebo závažného porušení pracovních povinností, mezi nimiž je přiměřená časová souvislost. O přiměřenou časovou souvislost jde tehdy, navazuje-li jedno porušení

pracovní povinnosti na druhé (další) tak (v takovém časovém intervalu), že lze hovořit o sledu jednotlivých na sebe navazujících porušení pracovní povinnosti .

Povinnost písemně upozornit zaměstnance na možnost výpovědi z pracovního poměru zákoník práce ukládá zaměstnavateli, aniž by výslovně stanovil, při kterém méně závažném porušení pracovní povinnosti má být provedeno. Protože tzv. upozorňovací povinnost zaměstnavatele je dána v souvislosti s porušením pracovní povinnosti a protože účelem (smyslem) této povinnosti je, aby zaměstnanec věděl o následcích, jaké mohou mít jeho případné další méně závažné porušení pracovní povinnosti, a aby tím byl od dalšího porušování pracovní povinnosti odrazen, je třeba dovodit, že zaměstnavatel - má-li být výpověď z pracovního poměru podle ustanovení § 52 písm. g) části věty za středníkem zák. práce platným právním úkonem - musí jednak alespoň jednou písemně upozornit zaměstnance na možnost výpovědi nejpozději při méně závažném porušení pracovní povinnosti, které předcházelo dalšímu méně závažnému porušení, po kterém následovala výpověď z pracovního poměru, jednak výpověď z pracovního poměru podat nejpozději do uplynutí šesti měsíců od písemného upozornění zaměstnance na možnost takového rozvázání pracovního poměru.

Písemné upozornění není právním úkonem ve smyslu ustanovení § 34 občanského zákoníku (*Právní úkon je projev vůle směřující zejména ke vzniku, změně nebo zániku těch práv nebo povinností, které právní předpisy s takovým projevem spojují*.), neboť nejde o takový projev vůle, s nímž by právní předpisy spojovaly vznik, změnu nebo zánik práv a povinností účastníků pracovněprávního vztahu. Jedná se pouze o skutečnost (tzv. faktický úkon), která je hmotněprávním předpokladem pro právní úkon - pro výpověď z pracovního poměru z důvodu soustavného méně závažného porušování pracovní povinnosti

Podle ustanovení § 334 odst. 1 zák. práce (*Písemnosti týkající se vzniku, změn a skončení pracovního poměru nebo dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr, odvolání z pracovního místa vedoucího zaměstnance, důležité písemnosti týkající se odměňování, jimiž jsou mzdový výměr (§ 113 odst. 4) nebo platový výměr (§ 136) a záznam o porušení režimu dočasně práce neschopného pojištěnce (dále jen "písemnost"), musí být doručeny zaměstnanci do vlastních rukou.*) písemnosti týkající se vzniku, změn a skončení pracovního poměru nebo dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr, odvolání z pracovního místa vedoucího zaměstnance, důležité písemnosti týkající se odměňování, jimiž jsou mzdový výměr nebo platový výměr a záznam o porušení režimu dočasně práce neschopného pojištěnce **musí být doručeny zaměstnanci do vlastních rukou.**

Podle ustanovení § 334 odst. 2 zák. práce písemnost doručuje zaměstnavatel zaměstnanci do vlastních rukou na pracovišti, v jeho bytě nebo kdekoliv bude zastižen anebo prostřednictvím sítě nebo služby elektronických komunikací; není-li to možné, může zaměstnavatel písemnost doručit prostřednictvím provozovatele poštovních služeb.

Prostřednictvím sítě nebo služby elektronických komunikací může zaměstnavatel písemnost doručit výlučně tehdy, jestliže zaměstnanec s tímto způsobem doručování vyslovil písemný souhlas a poskytl zaměstnavateli elektronickou adresu pro doručování (§ 335 odst. 1 zák. práce). Písemnost doručovaná prostřednictvím sítě nebo služby elektronických komunikací musí být podepsána elektronickým podpisem založeným na kvalifikovaném certifikátu a je doručena dnem, kdy převzetí potvrdí zaměstnanec zaměstnavateli datovou zprávou podepsanou svým elektronickým podpisem založeným na kvalifikovaném certifikátu (§ 335 odst. 2 a 3 zák. práce). Doručení písemnosti prostřednictvím sítě nebo služby elektronických komunikací je neúčinné, jestliže se písemnost zaslaná na elektronickou adresu zaměstnance vrátila zaměstnavateli jako nedoručitelná nebo jestliže zaměstnanec do 3 dnů od odeslání písemnosti nepotvrdil zaměstnavateli její přijetí datovou zprávou podepsanou svým elektronickým podpisem založeným na kvalifikovaném certifikátu (§ 335 odst. 4 zák. práce).

V posuzovaném případě žalovaná doručila žalobci e-mailové upozornění na možnost výpovědi z pracovního poměru prostřednictvím sítě elektronických komunikací**, aniž by toto upozornění podepsala elektronickým podpisem založeným na kvalifikovaném certifikátu.**

Závěr odvolacího soudu, že písemné upozornění na možnost výpovědi pro soustavné méně závažné porušování pracovní povinnosti nebylo žalobci doručeno do vlastních rukou a že výpověď je z tohoto důvodu neplatná, je proto správný.

Právní věta : *Požadavek zákona na doručení písemnosti zaměstnanci do vlastních rukou může zaměstnavatel splnit též jejím doručením prostřednictvím sítě nebo služby elektronických komunikací za podmínek, které jsou uvedeny v ustanovení § 335 zák. práce a mezi které patří podpis písemnosti elektronickým podpisem založeným na kvalifikovaném certifikátu; bez tohoto podpisu není doručení písemnosti zaměstnanci prostřednictvím sítě nebo služby elektronických komunikací účinné.*

Celý text judikátu lze nalézt na
http://www.epravo.cz/top/soudni-rozhodnuti/vypoved-z-pracovniho-pomeru-92934.html
(náhled 20.11. 2013)

III.

K některým vybraným otázkám

1) K otázce sjednání délky promlčecí lhůty ve smyslu § 630 NOZ

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „NOZ“) odstraňuje duplicitní právní úpravu řady institutů upravených v současnosti jak zákonem č. 40/1964 Sb., občanský zákoník (dále jen „ObčZ“), tak i zákonem č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník (dále jen

„ObchZ“). Jedním z takových institutů je i **promlčení.** Účelem tohoto pojednání je upozornění na novou možnost stran **sjednat si délku promlčecí lhůty odlišně od úpravy v NOZ** stanovené.

Stávající stav právní úpravy tohoto institutu : Zatímco úprava délky promlčecí lhůty obsažená v ObčZ je úpravou kogentní, když prodloužit promlčecí lhůtu lze jen nepřímo písemným uznáním dluhu podle § 110 odst. 1 ObčZ (*Bylo-li právo přiznáno pravomocným rozhodnutím soudu nebo jiného orgánu, promlčuje se za deset let ode dne, kdy mělo být podle rozhodnutí plněno. Bylo-li právo dlužníkem písemně uznáno co do důvodu i výše, promlčuje se za deset let ode dne, kdy k uznání došlo; byla-li však v uznání uvedena lhůta k plnění, běží promlčecí doba od uplynutí této lhůty.*), ustanovení § 401 ObchZ (*Strana, vůči níž se právo promlčuje, může písemným prohlášením druhé straně prodloužit promlčecí dobu, a to i opakovaně; celková promlčecí doba nesmí být delší než 10 let od doby, kdy počala poprvé běžet. Toto prohlášení lze učinit i před počátkem běhu promlčecí doby*.) připouští, aby strana obchodního závazkového vztahu, vůči níž se právo promlčuje, písemným prohlášením druhé smluvní straně promlčecí lhůtu prodloužila, a to i opakovaně. **Celková promlčecí lhůta však v takovém případě nesmí být delší než 10 let od doby, kdy tato počala běžet poprvé.** Platí, že uvedené prohlášení je možné učinit i před počátkem běhu promlčecí lhůty.

Účastníkům obchodního závazkového vztahu je kromě toho v ustanovení § 292 odst. 2 ObchZ (*Právo na určení obsahu budoucí smlouvy soudem nebo osobou určenou ve smlouvě a nárok na náhradu škody podle § 290 odst. 2 se promlčují uplynutím jednoho roku ode dne, kdy oprávněná strana vyzvala zavázanou stranu k uzavření smlouvy podle § 290 odst. 1, nestanoví-li smlouva o uzavření budoucí smlouvy lhůtu jinou. Sjednaná lhůta však nesmí být delší než promlčecí doba vyplývající z § 391 a násl. tohoto zákona.*) týkajícím se smlouvy o uzavření budoucí smlouvy dána možnost sjednat si délku promlčecí lhůty odlišně od úpravy v tomto ustanovení zakotvené, a to pokud jde o promlčení práva na určení obsahu budoucí smlouvy soudem nebo osobou určenou ve smlouvě, jakož i nárok na náhradu škody způsobené straně obchodního závazkového vztahu porušením závazku uzavřít smlouvu. Účastníky takto sjednaná délka promlčecí lhůty však v takovém případě **nesmí překročit délku vyplývající z ustanovení § 391 a násl. ObchZ** (*Počátek a trvání promlčecí doby*).

Stav právní úpravy tohoto institutu od účinnosti NOZ : Oproti stávající právní úpravě bude s účinností od 1. 1. 2014 v souladu s ustanovením § 630 odst. 1 NOZ (*Strany si mohou ujednat kratší nebo delší promlčecí lhůtu počítanou ode dne, kdy právo mohlo být uplatněno poprvé, než jakou stanoví zákon, nejméně však v trvání jednoho roku a nejdéle v trvání patnácti let.*) stranám nejen obchodního závazkového vztahu nově umožněno sjednat za tam stanovených podmínek promlčecí lhůty kratší, případně delší, než stanoví NOZ. Zákonodárce si zjevně byl vědom skutečnosti, že sjednání odlišné délky promlčecí lhůty nemusí vést vždy pouze ku prospěchu stran. Podle ustanovení § 630 odst. 2 NOZ tak platí: „*Je-li kratší nebo delší lhůta*

ujednána v neprospěch slabší strany, nepřihlíží se k ujednání. Nepřihlíží se ani k ujednání kratší promlčecí lhůty, jde-li o právo na plnění vyplývající z újmy na svobodě, životě nebo zdraví nebo o právo vzniklé z úmyslného porušení povinnosti."

V souvislosti s citovaným ustanovením NOZ však může vyvstat otázka, který konkrétní subjekt lze za onu slabší stranu považovat. Možných interpretací se totiž nabízí hned několik.

Za **slabší smluvní stranu** bývá již tradičně považován **spotřebite**l. Ten je v ustanovení § 419 NOZ definován jako „*každý člověk, který mimo rámec své podnikatelské činnosti nebo mimo rámec samostatného výkonu svého povolání uzavírá smlouvu s podnikatelem nebo s ním jinak jedná*." Podnikatelem se pak v souladu s ustanovením § 420 NOZ rozumí osoba samostatně vykonávající na vlastní účet a odpovědnost výdělečnou činnost živnostenským nebo obdobným způsobem se záměrem činit tak soustavně za účelem dosažení zisku, přičemž právě pro účely ochrany spotřebitele se uvedená definice rozšiřuje o každou další osobu, která uzavírá smlouvy související s vlastní obchodní, výrobní nebo obdobnou činností či při samostatném výkonu svého povolání, případně též o osobu jednající jménem nebo na účet podnikatele.

Závazkům ze smluv uzavíraných se spotřebitelem je v NOZ věnováno hned několik desítek ustanovení. Souvislost s citovaným § 630 odst. 2 NOZ lze spatřovat zejména v ustanovení § 1812 odst. 2 NOZ (*K ujednáním odchylujícím se od ustanovení zákona stanovených k ochraně spotřebitele se nepřihlíží. To platí i v případě, že se spotřebitel vzdá zvláštního práva, které mu zákon poskytuje.*), podle nějž se k ujednáním odchylujícím se od ustanovení zákona stanovených k ochraně spotřebitele nepřihlíží, což platí i v případě, že se spotřebitel vzdá zvláštního práva, které mu zákon poskytuje.

Důvodová zpráva k návrhu NOZ jako příklady vztahů, kdy na jedné straně vystupuje slabší subjekt, uvádí vztahy mezi osobami, jež nejsou pro nedostatek věku nebo z jiného důvodu plně svéprávné, a osobami plně svéprávnými, dále vztahy mezi spotřebiteli a dodavateli, vztahy mezi zaměstnanci a zaměstnavateli, nájemci bytů a jejich pronajímateli a v neposlední řadě též vztahy, kde mezi stranami existuje faktická nerovnováha co do skutečné možnosti uplatňovat a obhajovat své zájmy.
Je tedy zřejmé, že pokud by v rámci uvedených právních vztahů došlo ke sjednání odlišné délky promlčecí lhůty, jež by měla za následek neprospěch slabší strany (např. spotřebitele či zaměstnance), ustanovení § 630 odst. 2 NOZ by se aplikovala a k ujednání ohledně odlišné délky promlčecí lhůty by nebylo možné přihlédnout.

Může se však naskytnout otázka, zda lze ustanovení § 630 odst. 2 NOZ vztáhnout i na situaci faktické nerovnosti v obchodních závazkových vztazích vniklých mezi podnikateli – profesionály. Taková situace by mohla nastat např. mezi drobným dodavatelem zboží a jeho odběratelem, zaujímajícím na relevantním trhu významnou pozici.

Odpověď na shora položenou otázku by mohlo naznačovat ustanovení § 433 odst. 1 NOZ (*Kdo jako podnikatel vystupuje vůči dalším osobám v hospodářském styku, nesmí svou kvalitu odborníka ani své hospodářské postavení zneužít k vytváření nebo k využití závislosti slabší strany a k dosažení zřejmé a nedůvodné nerovnováhy ve vzájemných právech a povinnostech stran.*), jež podnikateli, vystupujícímu vůči dalším osobám v hospodářském styku, zakazuje zneužít jeho kvalitu odborníka a rovněž jeho hospodářské postavení k vytváření nebo k využití závislosti slabší strany, jakož i k dosažení zřejmé a nedůvodné nerovnováhy ve vzájemných právech a povinnostech stran.

Pokud jde o promlčení práva na plnění vyplývající z újmy na svobodě, životě nebo zdraví nebo o promlčení práva vzniklého z úmyslného porušení povinnosti, připouští NOZ pouze sjednání **delší** promlčecí lhůty. Uvedená právní úprava dopadá jak na promlčení práva na náhradu újmy na jmění, tedy práva na náhradu škody, tak na promlčení práva na náhradu újmy nemajetkové.

Podklady k této otázce lze nalézt na
http://www.epravo.cz/top/clanky/sjednani-delky-promlceci-lhuty-ve-smyslu-630-noz-92888.html (náhled 26.11. 2012)

2) K otázce rozhodovací praxe střídavé výchovy při vzdálenosti bydlišť

V posledních letech výrazně stoupl nejen zájem rodičů o svěření dítěte/dětí do střídavé výchovy, nýbrž i počet rozhodnutí soudů, které upřednostnily svěření dítěte/dětí do střídavé výchovy rodičů před výlučnou výchovou některého z nich. V případě soudních sporů týkajících se nezletilých dětí je třeba vždy brát v potaz chráněný zájem dítěte dle § 26 odst. 4 zákona o rodině (*Při rozhodování o svěření dítěte do výchovy rodičů soud sleduje především zájem dítěte s ohledem na jeho osobnost, zejména vlohy, schopnosti a vývojové možnosti, a se zřetelem na životní poměry rodičů. Dbá, aby bylo respektováno právo dítěte na péči obou rodičů a udržování pravidelného osobního styku s nimi a právo druhého rodiče, jemuž nebude dítě svěřeno, na pravidelnou informaci o dítěti. Soud přihlédne rovněž k citové orientaci a zázemí dítěte, výchovné schopnosti a odpovědnosti rodiče, stabilitě budoucího výchovného prostředí, ke schopnosti rodiče dohodnout se na výchově dítěte s druhým rodičem, k citovým vazbám dítěte na sourozence, prarodiče a další příbuzné a též k hmotnému zabezpečení ze strany rodiče včetně bytových poměrů.*), s akcentem na čl. 3 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte (*Zájem dítěte musí být předním hlediskem při jakékoli činnosti týkající se dětí, ať už uskutečňované veřejnými nebo soukromými zařízeními sociální péče, soudy, správními nebo zákonodárnými orgány.*).

Je samozřejmostí, že při usuzování na míru vhodnosti střídavé výchovy se vychází **převážně ze znaleckého posudku** z oboru dětské psychologie (zřídka kdy bývá mezi rodiči shoda na

formě výchovy střídavě, většinou jeden z rodičů preferuje svou výlučnou). Obecně znalecký posudek v takovémto typu sporu by měl zodpovědět otázky, který z rodičů je výchovně způsobilejší, zdali nebude střídavá výchova na újmu nezletilého dítěte, kterého z rodičů dítě preferuje, jaký má vztah se sourozenci (v případě odloučení od sourozence míru dopadu na děti). Nicméně posouzení, komu z rodičů by mělo být dítě svěřeno, či zda by mělo být svěřeno do střídavé výchovy rodičů, je otázkou právní, k níž se vysloví soud. Je nezbytné sledovat zájem dítěte, přihlédnout k jeho osobnosti, vlohám, schopnostem a vývojovým možnostem se zřetelem na životní poměry rodičů. Odborníci obecně doporučují střídavou výchovu u dětí nad 5 let věku, nicméně již se začínají množit názory, že by snad mohla být vyhovující střídavá výchova již od 3 let věku dítěte.

Praxe posledních pár let ukazuje, že **soudy vyhovují** návrhu rodiče na svěření nezletilého dítěte do střídavé výchovy rodičů i za předpokladu **enormní vzdálenosti bydlišť.**

Např. rozsudkem Krajského soudu v Praze č.j. 21 Co 522/2011-607 21.2.2012 byl změněn původní rozsudek Okresního soudu pro Prahu – východ sp.zn. 30 Nc 13/2009 stanovící standartní úpravu střídavé výchovy (tj. nezletilé děti byly ve výchově matky sudý týden a ve výchově otce lichý týden), a to tak, že druhostupňový soud svěřil k návrhu matky nezletilé děti do střídavé péče rodičů **s intervalem střídání půl roku s ohledem na vzdálenost bydlišť**. Matka navrhovala změnu původního rozhodnutí z toho důvodu, že si našla přítele, který se vzápětí odstěhoval na **Nový Zéland** a matka se tak odstěhovala za ním. Krajský soud v Praze matce s odkazem na odlišný právní názor vyhověl a napadený rozsudek změnil tak, že nezletilé děti **svěřil do střídavé výchovy** obou rodičů s tím, že: **matka** převezme oba nezletilé z péče otce v místě jeho bydliště 20.6.2012 v 9.00 hod. a do péče otce oba nezletilé předá tamtéž dne 20.12.2012 v 9.00 hod., **otec** nezletilých předá děti matce v místě svého bydliště dne 20.6.2012 v 9.00 hod., kde matka nezletilé převezme, matka oba nezletilé předá otci 20.12.2012 v 9.00 hod. v místě bydliště otce; střídavá výchova upravená takto bude probíhat v rozsahu **půl roku v každém kalendářním roce** a v tomto rozsahu bude probíhat i styk obou rodičů s nezletilými dětmi; **výživné** se nestanoví **a matka i otec** jsou povinni **umožnit** v období, kdy jsou děti v péči druhého rodiče **kontakt** prostřednictvím telefonního spojení či připojení přes Skype, příp. zajistit jinou hlasovou či obrazovou komunikaci každé úterý od 19.00 hod. do 19.30 hod. a neděli od 9.00 hod. do 10.00 hod. časového pásma dle pobytu nezletilých dětí. Krajský soud se domníval, že potřeba dětí mít v tomto věku pravidelný kontakt s rodiči **převyšuje** skutečnost, zda se některý z rodičů odstěhoval z jakýchkoliv důvodů; posoudil tak potřebu pravidelné péče a kontaktu s matkou žijící v zahraničí nad právo dětí na život v dosavadním prostředí a život v domovské zemi, **tedy změnil rozsudek tak, že obě děti budou půl roku žít s otcem v Čechách a půl roku s matkou na Novém Zélandu.**

Z uvedeného rozhodnutí (byť následně otec podal ústavní stížnost, která byla důvodná z důvodu porušení čl. 36 odst. 1 a čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod - viz nález II.

ÚS 1835/12 - , který se však nevyslovuje k otázce adekvátnosti či správnosti střídavé výchovy) plyne, že rozhodovací praxe pokročila natolik, **že lze svěřit nezletilé dítě do střídavé výchovy při jakékoliv vzdálenosti mezi rodiči** akcentujíc právo druhého rodiče na kontakt s nezletilým dítětem.

Ostatně i školský zákon č. 561/2004 po novele č. 472/2011 (s účinností od 1.1.2012) umožňuje snadnější realizaci střídavé výchovy, neboť v zásadě **vychází z možnosti navštěvovat dvě základní školy**. Konkrétně se novela dotýká čl. 49 odst. 4 školského zákona, který stanoví, že: „*Pokud žák, který byl rozhodnutím soudu svěřen do střídavé výchovy rodičů, plní povinnou školní docházku střídavě ve dvou základních školách, vydává mu vysvědčení základní škola, v které zahájil vzdělávání dříve, pokud k tomu nebyla dohodou rodičů nebo rozhodnutím soudu určena druhá škola*.“

Autor se ovšem domnívá, že v tomto směru jsou na nezletilé dítě kladeny takové adaptační nároky, čímž může dojít i k neurotickým obtížím a enormní zátěži nezletilého dítěte.

S ohledem na ústavní stížnost podanou v této věci, je dále vhodné zmínit, že Ústavní soud ve věcech rodinného práva zasahuje pouze v případech extrémních, neboť posouzení, zda jsou splněny podmínky pro změnu rozhodnutí o výchově nezletilého (resp. o svěření dítěte do střídavé výchovy rodičů), je zásadně v pravomoci obecných soudů, nicméně se **množí případy důvodných ústavních stížností** (srov. nález Ústavního soudu sp.zn. I. ÚS 3725/10 ze dne 3.8.2011 a II. ÚS 1835/12 ze dne 5.9.2012), kdy se stěžovatelé domáhají svých práv s odkazem na porušení práva na spravedlivý proces **v důsledku odlišného hodnocení důkazů soudu druhého stupně.**

Pakliže soud prvého stupně rozhodne na základě provedeného dokazování (zejména s ohledem na závěry znaleckého posudku) o svěření dítěte např. do střídavé výchovy rodičů a následně soud druhého stupně změní rozsudek soudu prvého stupně tak, že dítě svěří do výlučné výchovy jednoho z rodičů, nelze odlišně hodnotit důkazy provedené soudem prvého stupně, aniž by nedošlo k jejich opakování (získání přímého a bezprostředního dojmu z nich). V případě tohoto postupu by došlo k porušení ustanovení § 213 a 220 občanského soudního řádu, neboť zjištění skutkového stavu je v občanském soudním řízení výsledkem provádění důkazů a jejich hodnocení, z čehož vyplývá, že skutková zjištění může učinit soud, který důkaz provedl. V návaznosti na ustálenou judikaturu **je tak nepřípustné, aby odvolací soud, jestliže se chce odchýlit od hodnocení důkazů soudem prvého stupně, tyto důkazy hodnotil odlišně, aniž by je sám opakoval**. Hodnocení důkazů bez jejich provedení soudem může znamenat porušení čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a čl. 6 odst. 1 Úmluvy v důsledku porušení zásady přímosti.

S ohledem na vše shora uvedené lze tedy klientovi mající zájem se odstěhovat do vzdálenějšího bydliště od matky nezletilých (či naopak) doporučit **i možnost o svěření dětí do střídavé výchovy,** neboť rozhodovací praxe je tomuto řešení **nakloněna,** samozřejmě za předpokladu, že **oba rodiče** jsou výchovně způsobilí a jsou schopni poskytnout nezletilým dětem adekvátní zázemí.

Podklady k této otázce lze nalézt na
http://www.epravo.cz/top/clanky/rozhodovaci-praxe-stridave-vychovy-pri-vzdalenosti-bydlist-92820.html (náhled 20.11. 2013)

IV.
Články a názory

1) Propadná zástava v NOZ

„Propadná zástava“ je termín, který každý z nás si dokáže představit, jak funguje. Dej mi do zástavy svého dluhu něco s čím souhlasím, co se pak stane mým majetkem, když dluh nebude vyrovnán.

Ale za současné právní úpravy představuje tzv. propadná zástava (lex commissoria)[1)] jedno ze **zakázaných ujednání** ve smyslu ustanovení § 169 písm. e) zákona č. 40/1964 Sb., v platném znění (dále jen „ObčZ“). Konkrétně je zakázáno ujednat si, že: „*při prodlení s plněním zajištěné pohledávky zástava propadne zástavnímu věřiteli, nebo že si ji zástavní věřitel může ponechat za určenou cenu, pokud zvláštní zákon nestanoví jinak.*“ Současně je podle písm. c) téhož ustanovení zakázáno uspokojit se ze zástavy jinak, než je stanoveno zákonem (tj. jinak než soudním prodejem zástavy či veřejnou dražbou).

Propadná zástava podle současné judikatury

Současný judikatura je k propadným zástavám nekompromisní. Nejvyšší soud konstantě sankcionuje absolutní neplatností každou „*smlouvu (dohodu, ujednání), jejímž skutečným smyslem je sjednání propadné zástavy (uspokojení pohledávky zástavního věřitele tím, že mu připadne zástava do vlastnictví)*“ [2)]

Nejvyšší soud dokonce v rozhodnutí ze dne 16. září 2008, sp.zn. 21 Cdo 3997/2007 shledal, že protiprávní je „*nejen sjednání samotné tzv. propadné zástavy, při níž zástava připadne na úhradu zajištěné pohledávky zástavnímu věřiteli, ale každá smlouva, podle níž převezme*

zástavu do vlastnictví po dohodě na úhradu zajištěné pohledávky se zástavním věřitelem třetí osoba, a to za stejných podmínek, za nichž by se jinak sjednala tzv. propadná zástava."

Nejvyšší soud neakceptoval ani plnou moc, kterou zástavní dlužník udělil zástavnímu věřiteli k prodeji zastavené nemovitosti za účelem splacení zajištěné pohledávky. Z jednání stran a kontextu uzavřených smluv soud dovodil, že udělením plné moci mělo dojít k vyloučení zákonem stanoveného postupu při uspokojení zástavního věřitele ze zástavy. Plnou moc následně shledal absolutně neplatnou pro obcházení zákona. [3)]

Soudní přezkum neustála ani smlouva o postoupení pohledávky uzavřená za účelem uspokojení pohledávky zástavního věřitele tím, že se zastavená pohledávka stane jeho majetkem.[4)]

S ohledem na úpravu naplnění znaků propadné zástavy Nejvyšší soud sankcionoval absolutní neplatností rovněž ujednání o zajišťovacím převodu práva, podle kterého se v případě prodlení dlužníka s řádným a včasným splněním zajištěné pohledávky stane věřitel (při současném zániku zajištěné pohledávky) trvalým vlastníkem převedeného majetku.[5)]

Jedinou výjimkou, kdy Nejvyšší soud propadnou zástavu připustil, bylo v případě, došlo-li k jejímu sjednání v realizační fázi zástavní smlouvy (po té, co vzniklo právo zástavního věřitele uspokojit se ze zástavy). Jak uvedl Nejvyšší soud v rozhodnutí ze dne 31. srpna 2004, sp.zn. 29 Odo 460/2002 „*tam, kde zástavní věřitel má za osobním dlužníkem neuhrazenou pohledávku po lhůtě splatnosti, vskutku není vyloučeno ani to, aby se zástavní dlužník povinný splnit svůj závazek ze zástavního práva dohodl se zástavním věřitelem, že na něj převede vlastnické právo k zástavě a že dohodnutá kupní cena nebo (podle výše pohledávky zajištěné zástavním právem) její část bude použita (započtena) jako plnění zástavního dlužníka z titulu jeho závazku uspokojit dluh osobního dlužníka z výtěžku zpeněžení zástavy. Takovému postupu úvahy, jež se pojí k institutu „propadné zástavy" nebrání*." Tento svůj názor Nejvyšší soud zopakoval i v rozhodnutí ze dne 27. ledna 2005, sp. zn. 29 Odo 928/2003, nicméně oba výše uvedené případy posuzovaly právní úpravu do přijetí novely č. 367/2000 Sb., ve které byl výslovný zákaz propadné zástavy zakotven do § 169.

Propadná zástava po rekodifikaci

V novém občanském zákoníku je propadná zástava upravena v ustanovení § 1315 odst. 2 písm. b) zákona č. 89/2013, občanského zákoníku (dále jen „NOZ"), který stanoví, že: "***Dokud zajištěný dluh nedospěje, zakazuje se*** *ujednat, že... věřitel může zástavu zpeněžit libovolným způsobem nebo si ji za libovolnou, anebo předem určenou cenu může ponechat*."

První odlišností od současného znění § 169 ObčZ je, že se **zákaz** propadné zástavy zásadně **uplatní** pouze v době **před splatností** zajištěné pohledávky (respektive v souladu s terminologií NOZ před dospělostí zajištěného dluhu).[6)] Důvodem má podle důvodové zprávy být ochrana zástavního dlužníka v době, kdy je v postavení slabší strany. Po dospělosti dluhu se však postavení stran mění a zákonodárce nadále nepovažuje za nezbytné na zákazu trvat a bránit stranám v úpravě svých práv a povinností. **Pokud je však zástavním dlužníkem spotřebitel nebo malý nebo střední podnikatel – fyzická osoba, výše uvedený zákaz se uplatní i po dospělosti dluhu**.

Ale, co je vlastně zakázáno? Ustanovení § 1315 odst. 2 písm. b) a odst. 3 NOZ neformuluje zákaz propadné zástavy jako takový, zakázána je pouze v situaci, kdy je sjednána za "libovolnou" nebo "předem určenou" cenu. Sjednání propadné zástavy, jejíž cena bude po jejím propadnutí stanovena znalcem (zpětně k okamžiku propadnutí), by tedy předmětem zákonného zákazu být nemělo bez ohledu na to, zde se na tom strany dohodnou před nebo po dospělosti dluhu. Jak uvádí Bezouška: *„Nový občanský zákoník k ní (propadné zástavě) tak nepřístupný není. **Nebrání dohodě o tom, že když se dlužník dostane do prodlení s placením dluhu, ocení zástavu nezávislý znalec, přičemž zástava připadne do vlastnictví věřitele a ten zástavnímu dlužníkovi vyplatí případný rozdíl mezi obvyklou cenou zástavy a zajištěným dluhem.**“* [7)]

Autor článku se domnívá se, že podle NOZ již nebudou závěry o nepřípustnosti propadné zástavy akceptovatelné, pokud tato bude stanovena v souladu s pravidly podle § 1315 odst. 2 a 3. Rovněž závěry o obcházení zákona budou muset doznat zásadních změn, neboť se mění obsah samotného zákazu. Otázkou nicméně zůstává, jak se k nové úpravě postaví judikatura, která se dosud stavěla k propadným zástavám poměrně nepřátelsky. Přestože dochází k značnému posunu v zákonné úpravě propadných zástav, do doby než soudy zaujmou k nové úpravě svůj postoj, bude dosavadní judikatura představovat určité riziko, které je třeba při sjednávání takových smluv vzít v úvahu.

---

1) Podle Králíka a Mikeše spočívá podstata propadné zástava v „přechodu zástavy do majetku věřitele k uspokojení jeho pohledávky a úhradě dluhu obligačního dlužníka“ . Viz Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M a kol. Občanský zákoník I. § 1-459. komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2008, str. 1021

2) Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 3. července 2007, sp.zn. 21 Cdo 2037/2006.

3) Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 16. listopadu 2004, sp. zn. 22 Cdo 1772/2004

[4] Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 22. února 2006, sp zn. 29 Odo 728/2003

[5] Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 15. října 2008, sp. zn. 31 Odo 495/2006.

[6] Srovnej však výše uvedenou judikaturu.

[7] Bezouška, P.: Jak zpeněžit zástavu. Ihned.cz [online]. 9. dubna 2013 [citováno 6. listopadu 2013].

Podklady pro text článku lze nalézt na
http://www.epravo.cz/top/clanky/propadna-zastava-v-novem-obcanskem-zakoniku-92944.html (náhled 24.11. 2013)

2) Změny právní úpravy smluvní pokuty v NOZ

Platné znění nového občanského zákoníku (dále jen „NOZ“) upravuje institut **smluvní pokuty** v části čtvrté, označené jako *Relativní majetková práva,* hlavě první, dílu osmém, oddílu třetím, označeného jako *Utvrzení dluhu,* v ustanoveních § 2048 - § 2052.

Nová právní úprava přináší v oblasti **zajištění závazků,** kam nepochybně smluvní pokuta patří, několik zásadních změn, kterým se autorka tohoto pojednání bude věnovat dále, a které se významně dotýkají i tohoto právního instrumentu.

Hned v úvodu autorka zdůrazňuje, že úprava smluvní pokuty bude s účinností NOZ od 1. 1. 2014 koncipována opět jako **jednotná s využitím pro celé soukromé právo.**

NOZ obsahuje úpravu jednotné smluvní pokuty, a tak zakotvil některé výrazné změny od dosavadní úpravy občanskoprávní i obchodněprávní. NOZ nově rozlišuje mezi **zajištěním dluhu** a **utvrzením dluhu**, přičemž smluvní pokutu zařadil k institutu utvrzení dluhu, což vyplývá již z dikce ustanovení § 2010 NOZ, v němž se uvádí, že *dluh lze z a j i s t i t, zaváže-li se třetí osoba věřiteli nebo ve prospěch věřitele za dlužníkovo plnění, anebo dá-li někdo věřiteli nebo ve prospěch věřitele majetkovou jistotu, že dlužník svůj dluh splní. U t v r d i t lze dluh ujednáním smluvní pokuty nebo uznáním dluhu.*

Co do smluvní pokuty, přistoupil zákonodárce k jejímu definitivnímu začlenění pod instituty utvrzující postavení věřitele, a to proto, že ujednání o konvenční pokutě sice **zmírňuje** věřitelovo riziko pro případ dlužníkovy neochoty plnit, protože hrozba dodatečného sankčního plnění dlužníka donucuje, aby splnil, k čemu se smluvně zavázal, **avšak nijak neodstraňuje** riziko případné dlužníkovy neschopnosti plnit. [1]

Asociace občanských poraden, o.s.
Sabinova 287/3, 130 00 Praha 3
IČO 65998642
Tel: 284 019 220
Email: aop@obcanskeporadny.cz
www.obcanskeporadny.cz

V této oblasti však existuje názorů více. Např. názor, který poukazuje na to, že některé zajišťovací instrumenty, které jsou dnes řazeny mezi zajištění, plní spíše roli motivační nebo sankční, jmenovitě smluvní pokuta, nebo pouze utvrzují právní postavení věřitele formou uznání dluhu. Tato „zajištění" však zajišťovací ani uhrazovací funkci neplní, protože v případě neplnění závazku neposkytuje věřiteli možnost uspokojit se ze „zajištění". NOZ proto správně rozlišuje mezi zajištěním a pouhým utvrzením dluhu. Zatímco **zajištění** lze poskytnout **závazkem třetí osoby** za dlužníkovo plnění (neboli *ručení*) nebo poskytnutím majetkové jistoty, tak sjednání smluvní pokuty nebo uznání dluhu bude nadále považováno pouze **za tzv. utvrzení dluhu**. K tomuto názoru se přiklání autorka tohoto článku.

Autorka rovněž v této souvislosti podotýká, že se lze setkat i s myšlenkou, že pojem „utvrzení" a „zajištění" **jsou si rovny** a jedná se o pouhá synonyma a tím pádem o jakési pouze formální začlenění smluvní pokuty. S tímto však nesouhlasí a soudí, že pokud nějaký závazek se zajišťuje, tak se nejedná o totéž, jako když se utvrzuje, a to konkrétně formou smluvní pokuty či uznáním dluhu.Uvádí, že je to patrné na institutu uznání dluhu. **Uznání nezajišťuje závazek**, ale **pouze utvrzuje právní postavení věřitele ; na jeho základě nedochází k žádnému dalšímu či náhradnímu plnění. Nelze jej tedy ztotožnit kupříkladu s povahou ručení.** Z toho má podle autorky zařazení smluvní pokuty do třetího oddílu NOZ pod *Utvrzení dluhu*, své logické opodstatnění.

Oproti současné právní úpravě, která předepisuje ujednání o smluvní pokutě obligatorní písemnou formu, NOZ - v zájmu prohloubení zásady autonomie vůle subjektů soukromoprávních vztahů a také principu neformálnosti právních úkonů - **nepředepisuje pro ujednání o smluvní pokutě výslovně pouze písemnou formu.** Tato možnost je primárně zakotvena v ustanovení § 559 NOZ, kde zákon hovoří o tom, že *každý má právo zvolit si pro právní jednání libovolnou formu, není-li ve volbě formy omezen ujednáním nebo zákonem*. Zákon o formě ujednání mlčí, tudíž subjekty jím nejsou omezeny a mohou sjednat společně smluvní pokutu i formou ústní.

NOZ ve svém ustanovení § 2048 větě poslední výslovně uvedl, že *smluvní pokuta může být sjednána **i v jiném plnění než peněžitém.*** Současná právní úprava totiž výslovně neobsahuje podobné ustanovení, které by buď vylučovalo či dovolovalo sjednat smluvní pokutu i ve formě nepeněžité. Za nynějšího právního stavu panují pochybnosti, zda je tedy možné sjednat smluvní pokutu v podobě jiného plnění. A to pouze díky výkladu ustanovení § 544 odst. 1 ObčZ, v němž zákon zmiňuje povinnost dlužníka *zaplatit* smluvní pokutu, z čehož lze dovodit, že smluvní pokutu lze sjednat pouze jako plnění peněžité.

Smluvní pokuta je nově vystavěna na principu **absolutní odpovědnosti dlužníka. Došlo k vyloučení subjektivní odpovědnosti** tak, jak ji známe v občanském zákoníku dnes z ustanovení § 545 odst. 3. Ustanovení § 2049 NOZ přejalo původní úpravu v § 302 ObchZ, když hovoří o tom, že se dlužník svého dluhu nemůže zbavit zaplacením smluvní pokuty

věřiteli. Avšak vzhledem k dispozitivnímu charakteru právní úpravy se nadále **mohou smluvní strany dohodnout** na tom, **že právo na smluvní pokutu vznikne jen v případě, kdy dlužník poruší svou povinnost zaviněně.**

Nově je pro soukromoprávní vztahy jednotně upraven institut **moderace nepřiměřeně vysoké smluvní pokuty soudem** jako obecná soukromoprávní možnost. K uplatnění moderačního práva soudu bude od 1. ledna 2014 třeba kumulativní splnění dvou podmínek. Soud bude moci **zmírnit** nepřiměřeně vysokou smluvní pokutu **pouze tehdy, navrhne-li mu to dlužník.** A současně při jejím snížení bude muset vždy **přihlédnout k hodnotě a významu** zajišťované povinnosti.

Z dikce ustanovení § 2048 NOZ věty první [2)] vyplývá, že podstatnou náležitostí ujednání o smluvní pokutě nadále zůstává její výše či způsob jejího určení.

V závěru článku je také poukazováno na nedostatečnou propracovanost textu NOZ, která může vést k několika různým závěrům co do systematického začlenění institutu smluvní pokuty. Zákon používá dvou odlišných slovních spojení, a to v ustanovení § 2048 NOZ zákon hovoří o *utvrzované povinnosti,* zatímco tutéž povinnost označuje v ustanovení § 2051 NOZ jako *zajišťovanou povinnost*. Vzhledem k tomu, že ustanovení § 2010 NOZ výslovně stanoví, že *dluh **lze zajistit**, zaváže-li se třetí osoba věřiteli nebo ve prospěch věřitele za dlužníkovo plnění, anebo dá-li někdo věřiteli nebo ve prospěch věřitele majetkovou jistotu, že dlužník svůj dluh splní.*

Autorka v této souvislosti vyjadřuje svůj názor, že zákonodárce by měl pro soulad s ostatními ustanoveními tohoto zákona pro vyjasnění nahradit v dikci ustanovení § 2051 *zajišťovaná povinnost* spojením *utvrzená povinnost*.

[1)] ELIÁŠ, Karel a kol. *Občanský zákoník: Velký akademický komentář, 2. svazek*. Praha: Linde Praha a.s., 2008, s. 1566.

[2)] Ujednají-li strany pro případ porušení smluvené povinnosti smluvní pokutu v určité výši nebo způsob, jak se výše smluvní pokuty určí.

Podklady pro text článku lze nalézt na
http://www.elaw.cz/cs/obcanske-pravo/773-zmeny-pravni-upravy-smluvni-pokuty-novy-obcansky-zakonik-.html (náhled 29.11. 2013)

Asociace občanských poraden, o.s.
Sabinova 287/3, 130 00 Praha 3
IČO 65998642
Tel: 284 019 220
Email: aop@obcanskeporadny.cz
www.obcanskeporadny.cz

V.

Nové právní předpisy

V monitorovaném období od 01.11. 2013 do 30.11. 2013 bylo vydáno celkem 39 předpisů, z toho 1 sdělení ministerstev a jiných oprávněných orgánů, 4 sdělení Úřadů, 1 sdělení Státní volební komise, 5 nařízení vlády, 19 vyhlášek, 0 zákonů, 1 úplné znění zákona, 1 nález Ústavního soudu, 0 sdělení Ústavního soudu, 0 ústavní zákon, 4 usnesení Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR, 0 Rozhodnutí vlády České republiky, 2 Rozhodnutí prezidenta republiky, 0 Rozhodnutí předsedy Senátu Parlamentu České republiky a 1 Zákonné opatření Senátu.

Za monitorované období byly schváleny a publikovány ve Sbírce zákonů m. j. právní předpisy, které se mohou úzce dotýkat činnosti OP a doporučuji je tedy zaznamenat a doplnit jimi vedený archiv potřebných právních předpisů jednak pro operativní poskytování poradenských služeb a jednak pro informaci.

- **Usnesení Poslanecké sněmovny č. 382/2013 Sb**. o schválení zákonného opatření Senátu č. 344/2013 Sb. o změně daňových zákonů v souvislosti s rekodifikací soukromého práva a o o změně některých zákonů.

- **Usnesení Poslanecké sněmovny č. 381/2013 Sb.** o schválení zákonného opatření Senátu č. 342/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 592/1992 Sb., o pojistném na všeobecné zdravotní zdravotní pojištění, ve znění pozdějších předpisů.

- **Usnesení Poslanecké sněmovny č. 380/2013 Sb.** o schválení zákonného opatření Senátu č. 341 / 2013 Sb., kterým se mění zákon č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách, ve znění ní pozdějších předpisů, a zákon č. 55 / 2012 Sb., kterým se mění zákon č. 137 / 2006 Sb. , o veřejných zakázkách, ve znění pozdějších předpisů.

- **Usnesení Poslanecké sněmovny č. 379/2013 Sb.** o schválení zákonného opatření Senátu č. 340/2013 Sb. o dani z nabytí nemovitých věcí.

- **Zákon č. 371/2013 Sb.,** kterým se vydává úplné znění zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, jak vyplývá z pozdějších změn.

- **Sdělení Českého úřadu zeměměřického a katastrálního č. 368 / 2013 Sb**. Seznam katastrálních pracovišť katastrálních úřadů, jejich názvy, sídla a územní obvody, ve kterých vykonávají působnost příslušného katastrálního úřadu k 1. lednu 2014.

- **Nařízení vlády č. 366/2013 Sb.** o úpravě některých záležitostí souvisejících s bytovým spoluvlastnictvím - *nařízení upravuje a) způsob výpočtu podlahové plochy bytu v jednotce, b) části nemovité věci, které jsou společné, c) podrobnosti o činnostech týkajících se správy domu a pozemku. Ustanovení tohoto nařízení týkající se bytu platí také pro nebytový prostor.*

- **Nařízení vlády č. 363/2013 Sb.**,kterým se mění nařízení vlády č.278/2008 Sb.,o obsahových náplních jednotlivých živností, ve znění pozdějších předpisů.

- **Nařízení vlády č. 363/2013 Sb. ,** o vzorovém poučení o právu na odstoupení od smluv uzavřených distančním způsobem nebo mimo obchodní prostory a vzorovém formuláři pro odstoupení od těchto smluv.

- **Vyhláška č. 359/2013 Sb**., o stanovení vzoru formuláře pro podání návrhu na zahájení řízení o povolení vkladu.

- **Vyhláška č. 358/2013 Sb**., o poskytování údajů z katastru nemovitostí - *vyhláška upravuje*
a) podmínky pro poskytování údajů z katastru,
b) formu poskytovaných údajů z katastru,
c) podmínky šíření údajů z katastru,
d) úplaty za poskytování údajů z katastru, pokud nejsou stanoveny jiným právním předpisem, e)
e) podmínky poskytování služby sledování změn v katastru zajišťující informování vlastníků a jiných oprávněných o postupu zápisů elektronickými prostředky.

- **Vyhláška č. 357/2013 Sb.**, o katastru nemovitostí (katastrální vyhláška)

- **Vyhláška č. 354/2013 Sb.**,o stanovení výše základních sazeb zahraničního stravného pro rok 2014

- **Nařízení vlády č. 351 / 2013 Sb.**, kterým se určuje výše úroků z prodlení a nákladů

spojených s uplatněním pohledávky, určuje odměna likvidátora, likvidačního správce a člena orgánu právnické osoby jmenovaného soudem a upravují některé otázky Obchodního věstníku a veřejných rejstříků právnických a fyzických osob.

Zpracoval : JUDr. Karel J a r e š

Dne 1. prosince 2013

Asociace občanských poraden, o.s.
Sabinova 287/3, 130 00 Praha 3
IČO 65998642
Tel: 284 019 220
Email: aop@obcanskeporadny.cz
www.obcanskeporadny.cz